

**СПИСЪК**  
**с РЕЗЮМЕТА на публикации**  
**на доц. д-р Пламена Йовчевска, публикувани след 2003 г.**

**Монографии**

1. **Йовчевска, Пламена** (2016). Поземлените отношения: икономически ракурси. София. Изд. Институт по аграрна икономика. ISBN 978-954-8612-10-4

**Резюме:**

В книгата се откроява влиянието на поземлените отношения върху използването на основния производствен фактор: земята по време на трансформацията на социално-икономическия модел на обществото и при приложението на ОСП. Анализират се произтичащите от това стопански ефекти и икономически резултати; проследява се състоянието на земеползването и земевладеенето преди и след пълноправното членство в ЕС, прави се преглед на социално-икономическата среда и взаимовръзките с поземлените отношения. Открояват се проблемни области, възпрепятстващи усвояването на финансови средства и подобряване на икономическото състояние на стопанските субекти и на националното стопанство; арендните отношения се открояват като фактор за ефективно прилагане на ОСП; разкриват се причините и механизмите за забавеното икономическо развитие на селското стопанство и ролята на поземлените отношения за преодоляване на този процес. Икономизирането на използването на земята като основен производствен фактор и все по-нарастващата ѝ роля в системата на производствени фактори: земя-труд-капитал, извеждат на преден план икономическата същност на поземлените отношения.

2. **Йовчевска, Пламена** (2012). Общата селскостопанска политика (2014-2020) – отговор на екологичната загриженост на обществото. В: *Измерения на екологичната култура*. Bulgaria Rusticana, Троян: Аля, с. 150-177.

**Резюме**

Основните елементи на законодателната рамка на ОСП 2014-2020 г. се базират на общи и хоризонтални регламенти на ЕК, чиято основна цел е установяване на единна платформа и създаване на условия за съчетаване на подпомагането на развитието на селските райони и опазването на природния ресурс и на биоразнообразието. Селското стопанство придобива стратегическо значение при преодоляването на тези, екзистенциални за човечеството проблеми. В тази връзка, цел на проведеното през 2012 г. емпирично социологическо изследване (ЕСИ) е да събере информация за релевантната към производствената дейност екологична култура на селскостопанските производители. Една от задачите на проведеното изследване е да установи познаването на основни препоръки и изисквания за опазване на природната среда.

3. Popov, R., **Pl. Yovchevska** (2012). Part 10. Priorities of Bulgarian agriculture as a factor for competitiveness of agri-food sector. In: *Competitiveness of food economy in the conditions of globalization and European integration*. Institute of Agricultural and Food Economics-National Research Institute (IAFE-NRI), Warsaw, pp. 175-201.

### Резюме:

В условията на глобализация и европейска интеграция се очертават нови приоритети и предизвикателства пред българското земеделие като фактор за подобряване на конкурентоспособността и конкурентността на хранително-вкусовата промишленост у нас. В тази връзка се разглежда необходимостта от преоткриване на нови форми за търговия сред които са късите вериги на доставка, фермерските пазари и цялостното преоткриване на взаимоотношенията производител-потребител. Анализът е базиран на резултати от емпирични социологически изследвания.

4. Mantarova, Anna, **Plamena Yovchevska** (2011). Part 3. Social significance of the small acreage agriculture in Bulgaria. In: *The social aspects of functioning of the small agricultural holdings in Poland and Bulgaria*. (No. 164835), Institute of Agricultural and Food Economics-National Research Institute (IAFE-NRI), Warsaw, p. 36-55.

### Резюме:

Проведено регионално емпирично социологическо изследване през 2010 г. в региона на Благоевград е източник на представителни резултати за нагласите на дребните и средни земеделски производители. Благоевградският регион е типичен за дребноплощно производство. Осем от десет производителя на селскостопанска продукция обработват до 10 дка земеделска площ. Анализът показва, че земеделските стопани опазват поземления ресурс, имат правилна оценка за ролята на отрасъла при съхраняване на природната жизнена среда на човека.

5. **Йовчевска, Пламена** (2010). Екологичен императив и традиционни земеделски практики: връзки и синергия. В: (Анна Мантарова, ред.) *Екологичната култура в модернизиращото се общество*. София : Авангард Прима, с. 121-149.

### Резюме:

Променената политика за подкрепа на отрасъл селско стопанство, стартирала от 2008 г., популярна като „Здравен преглед на ОСП“, има за цел преход от плащания, обвързани с производството на продукция към плащания на услуги, предоставени на обществото. Главните елементи на новия подход за подкрепа отразяват значимостта на социалните и на екологичните услуги, предоставяни от земеделските производители на обществото. В тази връзка се откриват синергийни връзки и зависимости между екологичния императив на общата селскостопанска политика и традиционните земеделски практики, прилагани в дребноплощното производство у нас.

6. Covacheva, Tz., I. Petrova, N. Malamova, **Pl. Yovchevska** (2007). Bulgarian food industry in the pre-accession period: trends and challenges. In: *Changes in the Food Sector after the Enlargement of the EU*, Institute of Agricultural and Food Economics, National Research Institute, Warsaw, pp. 146-158.

### Резюме:

Изследването на секторите на хранително-вкусовата индустрия в България по време на предприсъединителния период на страната към общото европейско икономическо

пространство разкрива редица специфични черти. Част от тях са с генезис от края на деветдесетте години на XX-ти век, когато у нас протича трансформация на социалния модел на обществото. Нарушените връзки и баланси в националното стопанство създават предпоставки за прояви на нови черти в стопанската среда. Този процес е онагледен на примера на промишленото производство на фуражи, при което анализът разкрива съществена дихотомия. От една страна, много малки предприятия, които са първоприемници на бившите фуражни кухни и са призвани да изпълняват обслужваща роля на придворното стопанство с малък брой поголовие и от друга страна, малък брой, но с голям производствен капацитет едри фуражни заводи, които обслужват промишлените свинекомплекси, птицекомплекси и говедовъдни ферми.

## Студии и книги

7. **Йовчевска, Пл.** (2016). Поземлени отношения в България. С. ССА. ИАИ. с. 62.

### Резюме:

Анализът на поземлените отношения в България се извършва посредством проследяване на основни макроикономически индикатори за развитие на селското стопанство. Земята като основен и незаменим фактор в селскостопанското производство е подложена на съществени социално-икономически влияния, произтичащи от предприетото политически мотивирано решение по време на прехода за провеждане на натурална реституция на поземления ресурс у нас. Това провокира промени в земеползването и земевладението, които повлияват съществено както върху крайните икономически резултати от отрасъла, така също и допринасят за появата на известни структурни промени в основните подотрасли на първичния отрасъл в България. Причина за това са промените в системата на основните производствени фактори земя, труд и капитал в първичния отрасъл в България.

8. **Йовчевска, Пл.** (2015). Значение на уязвимите сектори за българското селско стопанство. с. 12-21. В: *Анализ на секторите с обвързано с производството подпомагане*. С. МЗХ, 120 с. Съавт.: Д. Николов, М. Анастасова-Чопева, Н. Котева, М. Младенова, П. Кировски.

### Резюме:

Направеният исторически преглед на състоянието на селското стопанство откроява съществена структурна дебалансираност, която се влошава след присъединяването на българското селско стопанство към общностната земеделска политика на Европа. Резултатите на производството на културите със слята повърхност се отличават съществено от тези, получени при отглеждането на интензивни култури. Този феномен е познат и в други европейски страни и се характеризира с термина „уязвими сектори“. Мащабите у нас са силно изразени. Най-засегнати са секторите, заети с отглеждане на плодове, зеленчуци и подотрасъл „Животновъдство“.

9. **Йовчевска, Пл.** (2015). Влияние на общностната земеделска политика върху цената на поземления ресурс и цената за наем на земя. с. 37-50. В: *Оценка на ефектите от схемите за директна подкрепа и влиянието върху стойността на земята*. ССА. ИАИ. С. 2015, 60 с.

### Резюме:

Цел на разработката е апробиране на методологическата постановка от икономическата теория относно влиянието на даден фактор върху определени параметри на социално-икономическата среда. Предмет на анализ е влиянието на общностната земеделска политика върху цената на поземления ресурс и цената за наем на земя в българското селскостопанско производство. Фокусът на изследването се извежда от ролята на земята като основен и незаменим производствен фактор в системата от производствените фактори земя-труд-капитал. Проследява се динамиката на цената на земята при покупко-продажбата и при наемането на земя. Открояват се някои основни тенденции, породени от подкрепата на земеделското производство по линия на европейските фондове и нивата на средствата за субсидиране на отрасъла. Представят се различията за отделните райони на планиране в страната.

10. **Йовчевска, Пл.** (2014). Анализ на производствените, продуктови и пазарни промени в растениевъдството. Полски и фуражни култури. с. 5- 15. В: *Производствени, продуктови и пазарни промени в растениевъдството* ССА. ИАИ. С. 2015, 60 с.

### Резюме:

Цел на изследването е да се направи анализ на производствените, продуктови и пазарни промени, настъпили при полските и фуражни култури. Предвид обективизиране на резултатите от анализа, периодът на наблюдение обхваща няколко десетилетия. При изследването се проследяват стойностни и натурални икономически показатели. Синтетичният показател обща продукция е избран за надежден индикатор при онагледяване на настъпилите структурни промени в системата на отрасъл селско стопанство. Относителният дял на създадената обща продукция очертава колебливо съотношение между двата подотрасъла растениевъдство и животновъдство, което се проследява през периода 1995-2001 г. Прилагането на предприсъединителната програма САПАРД и пълноправното членство на българското селско стопанство в общностната земеделска политика открояват структурни промени - повишаване на създадената обща продукция от растениевъдството и редуциране на създаваната ОП от подотрасъл животновъдство.

11. **Йовчевска, Пл.** (2014). Количествена оценка на влиянието на общностната земеделска политика върху цената на поземления ресурс и цената на наема, с. 41-53. В: Оценка на някои социално-икономически ефекти от прилагането на ОСП. ССА, ИАИ, 2014, 56 с.

### Резюме:

Въз основа на анкетно проучване, осъществено от НСИ по европейска методика, се проследява влиянието на субсидирането на производството върху цените на нивите, цените на земеделската земя и съответно, върху цената за наем на ниви и на земеделска земя. Анализът се осъществява за период от три години, 2010-2012 г. и откроява изявиени тенденции при средните цени на нивите по райони в страната. При относително уравновесена стартова позиция, регистрирана през първата година на наблюдение, и в трите региона на Северна България, ръстът на средните цени е силно динамизиран спрямо този в регионите от Южна България. Най-съществен ръст е отчетен в Североизточния

регион, където средната цена на нивите за две години се повишава над два пъти и достига 900 лв./дка през 2012 година.

12. **Йовчевска, Пл.** (2013). Анализ на екологичната култура на селскостопанските производители. С. 77-85. В: Еко управление в българското селско стопанство. 104 с. Environmental management in Bulgarian agriculture. Available at SSRN 2367418.

#### **Резюме:**

В тази разработка се представят резултати от две емпирични социологически изследвания (ЕСИ): „Екологичната култура на производителите на селскостопанска продукция“, проведени в рамките на проект, финансиран от ФНИ и осъществен от интердисциплинарен колектив. Регионалното изследване се провежда през 2009 г., позиционирано е в региона на Благоевград и е представително за дребноплощното производство у нас, предвид характеристиките на района. Второто ЕСИ е национално представително и се провежда през 2012 г. сред регистрирани земеделски производители у нас. Резултатите от двете емпирични социологически изследвания и направеният анализ регистрират висока екологична култура на българските земеделски производители, което е съществен фактор за успешно прилагане на екологизиращата се ОСП 2014+ в българското селско стопанство.

**12a** Bachev, H., **P. Yovchevska**, D. Mitova, D. Toteva, A. Mitov (2013). Environmental management in Bulgarian agriculture. *MPRA Paper No. 52202 /Munich Personal RePEc Archive/ University Library of Munich, Germany*

13. **Йовчевска, Пл.** (2013). Анализ и оценка на влиянието на ОСП и националната аграрна политика върху сектор зърнено-житни и фуражни култура. с. 5-24. В: *Зърнени и маслодайни култури в условията на приложение на ОСП*. 60 с. ИАИ. ССА. 2013 г.

#### **Резюме:**

Цел на анализа е открояване на тенденции при създадената стойност от отрасъл селско стопанство и от тази, създадена от подотрасъл растениевъдство през наблюдавания период 2001-2011 г. В хода на анализа се отчита природния фактор и произтичащите от неговите характеристики традиционно добрите природно-климатични и агроекологични дадености за производство на зърнено-житни културни видове в нашата страна. На базата на резултати, отчитащи закупените от домакинствата у нас зърнено-житни продукти, както и проследяването на цените на произведените от тях хранителни стоки, се извежда социалната значимост на зърненото производство, продоволствената осигуреност на населението и националната сигурност на страната.

14. **Йовчевска, Пл.** (2013). Състояние и проблеми при производството на селскостопанска продукция в контекста на устойчивото управление на земята. Резултати от емпирични социологически изследвания. с. 15-38. В: *Прилагане на агроекологични практики в България*. 56 с. С. ИАИ. ССА. 2013 г.

## Резюме:

В разработката се прави анализ на състоянието и на някои проблеми при производството на селскостопанска продукция предвид устойчивото управление на земята. Актуалността на проблематиката за щадящото отношение към предмета и средството на труда в първичния отрасъл се извежда от екологичната чувствителност на обществото за опазване на жизнената среда на човека, вградена в ОСП 2014+. Анализът на проблематиката се извежда на базата на резултати от емпирични социологически изследвания. При работата на терен се регистрират нагласи и се установява нивото на мотивацията за прилагане на проектологични практики, установява се и до каква степен се познават основни препоръки и изисквания за опазване на природната среда (особено произтичащите от „зелените изисквания“). Идентифицират се определени „проблемни места“ при прилагането на ОСП, сред които е и потребността от допълнителна информация и предпочитаните от респондентите източници за нейното получаване.

15. **Йовчевска, Пл.** (2012). Анализ на екологичната култура на производителите на селскостопанска продукция. с. 30-39. В: *Общата селскостопанска политика на Европейския съюз и развитие на селските райони*. 56 с. С. ИАИ. ССА. 2012 г.

## Резюме:

Цел на разработката е да се представи анализ на екологичната култура на българските производители на селскостопанска продукция. Оценката се извежда въз основа на представителни резултати от проведено през 2010 г. емпирично социологическо изследване в 52 гнезда, чрез стандартизирано интервю. Регионът на проучването е типичен за дребноплощно производство. На базата на резултати от нулеви разпределения от ЕСИ се установява, че устойчивите практики при производството на селскостопанска продукция са предпоставка за прояви на синергийни ефекти при прилагане на екологизиращата се ОСП.

16. **Йовчевска, Пл.** (2011). Оценка на екологичната култура на земеделските производители и готовността им за участие в агро-екологичната мярка на ПРСР, с. 4-15. В: *Проблеми и оценки на прилагането на мерките и схемите на ОСП за земята*. ССА, ИАИ, С., 2011, 52 с.

## Резюме:

В проучването се вграждат резултати от проведено през 2010 г. регионално ЕСИ и се прави паралел със стратегията „Европа 2020“, която разкрива нова перспектива пред аграрния отрасъл и пред селските райони на Общността. В тази връзка, с панел от общи въпроси се установява информираността на анкетираните за земеделската политика на ЕС-27. Нивото на общо знание е незадоволително, всеки трети респондент няма информация за ОСП и екологизацията ѝ. Висок процент, над половината от жителите на селата в региона на изследването не са информирани с агроекологичните плащания. Това е симптоматично, предвид богатството на природни и земеделски територии, които са прилежащи към този вид подкрепа.

17. **Йовчевска, Пл.** (2009). Първи законов регламент за участник в поземления пазар и първи резултати. с. 29-41 *съавт.: М. Рисина. В: Поземлени отношения и поземлен пазар в България.* ССА. ИАИ. С. 2009. 58 с.

#### **Резюме:**

Изследването разглежда същността и съдържанието на Закона за акционерните дружества със специална инвестиционна цел, приет през 2003 г. Със закона за АДСИЦ се уреждат отношенията, свързани със секюритизацията на недвижими имоти и вземания, като целта е да се развива инвестирането и капиталовия пазар. България е единствена от новите страни-членки на ЕС, която привнася чужд опит и посредством АДСИЦ решава тежки проблеми в обществото, какъвто е проблемът с поземлената собственост, проявил се в усложнени за социума формати, поради проведената при трансформацията натурална реституция на земята у нас. През 2007 г. по този закон в България оперират пет дружества, като над 90 % от портфейлите им включват преимуществено земеделска земя.

18. **Йовчевска, Пл.** (2009). Резултати от анкетни проучвания, касаещи поземлената собственост и земеделското производство при стартирането на ОСП на ЕС. с. 48-54. *съавт.: М. Рисина. В: Поземлени отношения и поземлен пазар в България.* ССА. ИАИ. С. 2009. 58 с.

#### **Резюме:**

Цел на анализа е да се направят основни изводи за нагласите и практиките на притежателите на поземлена собственост, икономическа реализация, намерения за бъдещо разпореждане, оценка на мотивацията им след стартирането на ОСП на ЕС. Оценката на стопанската дейност и на съпътстващите я проблеми, осведомеността, нивото на подкрепа в предприєдинителния период и след стартиране на ОСП на ЕС у нас и начина по който възнамеряват да се възползват от общностнат аподкрепа открояват съществени проблеми. Това е причината, поради която в региона на провеждане на изследването – Южен централен район, през втората година на наблюдение се регистрира спад на интереса при кандидатстване за подкрепа с европейски средства.

19. **Йовчевска, Пл.** (2009). Състояние, организация и степен на използване на фуражите. Равнище на задоволеност на фуражи собствено производство. Мерки за поддържане и подобряване на мерите, пасищата и ливадите при доказана полза. с. 45-57. *В: Начални ефекти върху животновъдството след присъединяване на България в ЕС и приложение на Общата селскостопанска политика.* ССА. ИАИ. С. 2009. 57 с.

#### **Резюме:**

В студията се прави анализ на настъпилите промени след трансформацията в България от края на 90-те години и се прави преглед на състоянието, организацията и степента на използване на фуражите. Привеждат се данни от НСИ, които отразяват значимостта на фуражните култури в годините преди прехода. През 1986 г. почти една пета от ИЗП в страната е заета с фуражни култури. През последното десетилетие на ХХ-ти век относителният им дял се редуцира до под 6% от използваната земеделска площ в страната. През 2000 г. всички площи с фуражни култури намаляват съществено и съставляват по-малко от 32% в сравнение с 1986 г. Постоянните пасища и ливади съставляват малко над

една трета от ИЗП в страната. Предвид факта, че при някои животни пашата може да достигне до 40-50% от дневната дажба, ролята на този ценен фуражен ресурс за попълване на фуражния баланс у нас е изключително съществена и все още подценена.

20. **Йовчевска, Пл.** (2009). Мелничната промишленост след присъединяване към ЕС. В: *Хранителната индустрия в първата година на интеграция в европейския пазар*. с. 53-61. ССА. ИАИ. 2009. 61 с.

#### **Резюме:**

Анализът на промените в мелничната промишленост след присъединяването на България към ЕС се осъществява през призмата на стопанското значение на сектора. Това значение се обуславя от тесните производствени връзки, които сектора осъществява със селското стопанство. Проследяват се тенденциите в развитието на сектора. В сравнение с 1989 г., за десет годишен период, производството на брашно се редуцира с една трета. Основните причини за това са проблеми при производството и реализацията на пшеница, изменения в потреблението на брашно и хляб, настъпили в резултат от демографски промени във възрастовия състав и числеността на населението у нас и от промяна на културата на хранене в част от населението. Балансът на пшеницата показва, че производството, потреблението и крайните наличности от пшеница намаляват през всички години от периода на наблюдение – 2004-2008 г.

21. **Йовчевска, Пл.** (2009). Смесени растениевъдни и растениевъдно-животновъдни стопанства. с. 33-42. В: *Първоначална оценка на влиянието на ОСП на ЕС върху развитието на растениевъдните стопанства*. С. 2009. ССА. ИАИ. 43 с.

#### **Резюме:**

Изследването е фокусирано върху резултати от първото валидирано, според европейските критерии, преброяване на земеделските стопанства у нас, проведено през 2003 г. (ПЗС 2003). Смесените стопанства съставляват над 55% от общия брой стопанства в България. Откроява се структурното място на трите вида смесени стопанства – растениевъдните, животновъдните и растениевъдно-животновъдните спрямо общия брой стопанства в страната. Сред тях най-многобройна е групата на смесените стопанства специализирани в животновъдство. Структурно те съставляват над 52% от смесените стопанства в страната и почти 29% от всички стопанства в страната. Представителността е изразена най-силно при стопанствата с размер до 6 броя икономически единици, което отговаря напълно на типологията на смесените стопанства.

22. **Йовчевска, Пл.** (2009). НАТУРА 2000 – природният капитал и развитието на селските райони в ОСП. с. 38-52. В: *Селски и аграрен туризъм и НАТУРА 2000 в селските райони*. С. 2009. ССА. ИАИ. 58 с.

#### **Резюме:**

Изследването представя Натура 2000 като най-сериозната общностна инициатива за опазване на природното наследство, благоприятстващо устойчивото развитие на райони със съхранена природа, сред които са и преобладаващата част от селските райони на България. Изграждането на мрежата се осъществява въз основа на научни критерии и е императивно изискване за всички страни членки на Общността.



Разглеждат се приоритетните цели и ключовите поддържащи цели на Съобщението и Плана за действие на ЕК, приети през м. май 2006 г. Най-значимите въпроси, определени в този документ са част от проблематиката на ОСП на ЕС. Връзката между основните приоритети осигурява възможност за синергийни ефекти от приложението и комбинирането на мерки от секторните политики.

23. **Йовчевска, Пл.** (2008). Първоначална оценка на въздействието на ОСП по типове стопанства и юридически статут при различни земеделски системи. Смесени стопанства. с. 49-52. В: *Структурни промени в земеделските стопанства под влияние на ОСП на ЕС. С. 2008 г. ССА. ИАИ. 70 с.*

#### **Резюме:**

Изследването представя възможностите за развитие на тези стопански субекти като функция от резултативността на стопанската им дейност. Твърде често тези възможности се минимизират поради същественото разходно перо на преките разходи. Сериозна преграда пред усъвършенстване и стабилизиране на дейността на смесените стопанства е и реализацията на произведената продукция. Неустойчивостта на този вид стопанства произтича и от факта, че при голяма част от тях производствената дейност осигурява доста под 2/3 от общата стандартна разлика и ограничава икономическия им размер. Преобладаващата част от тях разполагат с доход до 6 хил евро, който е недостатъчен за осигуряване на разширен тип възпроизводство.

24. **Йовчевска, Пл.** (2008). Състояние на АДСИЦ. с. 42-56. съавт. М. Рисина В: *Поземлени отношения в България. С. 2008 г. ССА. ИАИ. 60 с.*

#### **Резюме:**

Разработката предоставя анализ за състоянието и развитието на създадените у нас акционерни дружества със специална инвестиционна цел за период от четири години след приемането на Закона за АДСИЦ у нас. По този закон са регистрирани шест компании, чийто портфейл до края на 2007 г. се очаква да възлиза на над 1 млн. дка земеделска земя. Общата стойност на Елана фонд за земеделска земя, на Адванс Терафонд, на Фонд за недвижими имоти „България“, на Агрофинанс, на Фонд за земеделска земя „Мелинвест“ и на Булленд инвестмънт надхвърля 120 млн. лв. Европейското членство на България и очакваните инвестиционни възможности по линия на общностните фондове за подкрепа на селското стопанство са катализатор на ускорен процес на разширяване на портфейлите на дружествата със специална инвестиционна цел и за разширяване и стабилизиране на дейността им у нас.

25. **Йовчевска, Пл.** (2008). Структурни промени в сектор „Мелнична промишленост”. В: *Структурни промени в производството и пазарите на храни и напитки. София : ИАИ, ССА. с. 54-58.*

#### **Резюме:**

Мелничната промишленост е традиционен преработващ промишлен отрасъл на България и заема важно място в структурата на националното стопанство. Значението на сектора се определя от предназначението на продукцията му – производство на продукти, които задоволяват ежедневни жизнени потребности на населението и осигуряват нормално функциониране на човешкия организъм. Това определя същественото **социално значение** на отрасъла. Готовата продукция от мелничната промишленост има двойко

приложение. Използва се непосредствено от населението, или се влага като суровина в други подотрасли на ХВП. Пшеничното брашно е основна суровина за производството на хляб, хлебни и сладкарски изделия.

Проблемите, породени от неблагоприятни климатични процеси в земеделието, се отразяват двояко на мелничната промишленост в първата година от членството на страната в ЕС. От една страна, определено има недостиг на суровина. Същевременно, дефицитът води до сериозно покачване цената на необходимата за производството пшеница, което оказва съществен натиск върху сектора.

26. **Йовчевска, Пл.** (2008). Структурни промени в сектор „Фуражопроизводство“. В: *Структурни промени в производството и пазарите на храни и напитки*. София : ССА. ИАИ, с. 58-61.

#### **Резюме:**

Информацията за промишлената преработка на фуражи в нашата страна характеризира сектора в най-общ план като сравнително слабо развит. Капацитетът му е дихотомичен и не удовлетворява напълно потребностите на животновъдството. Тези констатации се потвърждават с данни от Агенция „Митници“. Външната търговия по групи земеделски стоки през 2004 г. показва, че салдото при търговията с фуражи е отрицателно. Фактор за положителна промяна и преодоляване недостига от храни за животни на българския пазар и ограничаване на сивия сектор би могла да бъде засилената през последните години положителна тенденция регистрираща засилена инвестиционна активност в сектора.

27. **Йовчевска, Пл.** (2008). Развитие на хранително-вкусовата промишленост в някои от новоприетите страни членки на ЕС. Чешка република и Словакия. с. 12-17. В: *Влияние на европейската политика и регулации върху производството и пазарите на храни и напитки*. С. 2007 г. ССА. ИАИ. 60 с.

#### **Резюме:**

В студията се прави преглед на развитието на хранително-вкусовата промишленост в Чешката република и в Словакия в качеството им на новоприети страни членки на Европейския съюз. Системно провежданите организационни и инвестиционни промени през предприєдинителния период водят до подобряване на икономическите показатели в хранително-вкусовата промишленост на Чехия и на Словакия още в първата година от членството на двете страни. Проследява се развитието и състоянието на ХВП в Чешката република и Словакия република и влиянието, което оказва европейската политика върху настъпилите промени в отрасъла. Маркират се известни количествени изменения, настъпили в организационната структура и в собствеността на предприятията от сектора, отразени са промените във вноса и износа на хранителни продукти, както и в обема на направените инвестиции. И за двете страни е характерен висок ръст на инвестициите, както в материални активи, така и в направени разходи за нематериални средства: свързани с обучение на персонала при усвояване на нови технологични решения, за осигуряване на софтуер и на актуални програмни продукти.

28. **Йовчевска, Пл.** (2008). Влияние на европейската политика върху сектор „промишлено производство на фуражи“. с. 35-41. В: *Влияние на европейската*

*политика и регулации върху производството и пазарите на храни и напитки. С. 2007 г. ССА. ИАИ. 60 с.*

#### **Резюме:**

Влиянието на европейската политика върху сектор „промишлено производство на фуражи“ се проследява с помощта на системния подход, като за основа при анализа е използвана динамиката при потребността на основните реципиенти на промишлено произведените храни през периода 2001-2004 г. Най-голям реципиент е птицевъдството. За изхранване на птичите стада се използват над 50% от комбинираните фуражи и от белтъчно-биоконцентратни смеси. Ръстът в последната година на периода е силно изразен. Предвид новите мощности, България се оформя като един от най-големите производители на храна за птици на Балканския полуостров. Вторият най-голям реципиент на промишлено произведени фуражи в нашата страна е сектор свиневъдство.

29. **Йовчевска, Пл.** (2006). Опитът на Словашката република в типологизацията на селските райони. с. 45-47. В: *Интегрирано развитие на земеделието и селските райони*. 2006 г. С. ССА. ИАИ. 56 с.

#### **Резюме:**

Цел на изследването е да се представи опита на Словашката република в типологизацията на селските райони. Проблемът е предмет на системни проучвания и на научни разработки от 1997 год. Тематиката, свързана с класифицирането и с изучаването им, е част от редица изследователски проекти на националния институт по аграрна икономика в гр. Братислава. Наблюдават се показатели в четири проблемни области: демографска ситуация, пазар на труда, икономически просперитет и инфраструктура. Съблюдават се националните особености при типологизацията. При прилагането на общата методика на OESD и на EUROSTAT се приема за основна единица за селски район населено място с гъстота под 100 броя жители на един квадратен километър. Според европейската номенклатура за териториални статистически единици (NUTS), Словакия отговаря на район по NUTS-I. На регионално равнище NUTS III, дори NUTS II, селските райони обхващат, с изключение на Братиславския регион, всички териториални единици, почти 96% от площта на страната и почти 98% от всички общини в Словакия.

30. **Йовчевска, Пл.** (2006). Общата селскостопанска политика на ЕС и перспективи пред българското земеделие. с. 10-15. В: *Насоки за регионално развитие на аграрното производство*. 2006 г. С. ССА. ИАИ. 58 с.

#### **Резюме:**

Перспективите пред българското земеделие и регионалните изменения се разглеждат на фона на очакваните институционални промени, предвид влизането на България в общото европейско икономическо пространство и произтичащото от този акт приложение на общата селскостопанска политика (ОСП) в нашето земеделско производство. Разглеждат се нейните основни цели, формулирани в Договора за създаване на Европейската общност и препотвърдени в Договора за създаване на Конституцията на Европа. Съдържанието на общото целеполагане се състои в: оптимално използване на основните производствени фактори и рационализиране на селскостопанското производство, осигуряване на справедливо равнище на жизнен стандарт на населението в селските общности, гарантиране на сигурност в снабдяването и в изхранването на

населението и надеждна реализация на произведената селскостопанска продукция на пазара.

31. **Йовчевска, Пл.** (2006). Регионални производствени структури в близка перспектива в растениевъдството. с. 15-22. В: *Насоки за регионално развитие на аграрното производство*. 2006 г. С. ССА. ИАИ. 58 с.

**Резюме:**

В изследването се извежда необходимостта от отчитане на очакваните промени в регионалните производствени структури в близка перспектива в растениевъдството спрямо състоянието на наличните агроекологични ресурси за отглеждане на съответните културни видове и техните потребности. Този аргумент е съществен фактор, който трябва да се съблюдава при включване в оборот на високия относителен дял на необработваемите земеделски площи в нашата страна. С диференцираното използване на отделните агроекоресурси (почва, вода, климат) чрез регионалното агроекологично производствено реструктуриране на растениевъдството, в т.ч. при съблюдаване на изискванията на сеитбооборота, се постига интензивно, но устойчиво развитие на агроекосистемата в селскостопанския отрасъл.

32. **Йовчевска, Пл.** (2006). Ресурсно осигуряване на перспективното регионално развитие на аграрното производство. Агроекологично, материално-техническо и финансово осигуряване. с. 53-56. В: *Насоки за регионално развитие на аграрното производство*. 2006 г. С. ССА. ИАИ. 58 с.

**Резюме:**

В изследването се прави аналитична връзка между необходимостта от съобразяване на наличния агроекологичен потенциал за селскостопанско производство с нужното материално-техническо и финансово обезпечаване. Значимостта на тези мероприятия е съществен фактор за пълното удовлетворяване на детайлите по технологичните изисквания при отглеждането на отделните културни видове растения и видове животни с оглед постигане на удовлетворителни крайни икономически резултати. Прецизното изпълнение на технологията на производството и финансовото обезпечаване са в пряка взаимовръзка. В изследването се отбелязва, че недостигът на национален финансов ресурс може да се преодолее с помощта на очакваното подпомагане по линия на европейските земеделски фондове.

33. **Йовчевска, Пл.** (2005). Макроикономическа среда и регионално развитие на земеделското производство. с. 10-13. В: *Регионални аспекти в развитието на аграрното производство във връзка с присъединяването на страната към ЕС*. С. 2005 г. ССА. ИАИ. 60 с.

**Резюме:**

Цел на разработката е да представи постигната след 1998 г. макроикономическа стабилност в националното стопанство на страната. Анализът на основните макроиндикатори позволяват на световните и на европейските оторизирани органи да оценят България като страна с функционираща пазарна икономика. Това означава, че последващите икономически реформи в националното стопанство трябва да позволят на икономиката да се справи с предстоящия натиск на външните за страната конкурентни сили на ЕС-25. Устояването на българските стопански субекти на новата

за тях конкурентна среда налага съхраняване и усъвършенстване на мерките за поддържане на макроикономическата стабилност и задълбочаване на структурната реформа в националната икономика и в селското стопанство като основен нейн отрасъл.

34. **Йовчевска, Пл.** (2005). Регионални аспекти и проблеми на производствено-икономическите резултати от земеделието. Съавт. с. 13-30. В: *Регионални аспекти в развитието на аграрното производство във връзка с присъединяването на страната към ЕС*. С. 2005 г. ССА. НЦАН. 60 с.

**Резюме:**

В студията студията се прави анализ на взаимозависимостта между някои регионални аспекти и особености на земеделското производство у нас и реализираните производствено-икономически резултати в земеделието. Периодът на наблюдение обхваща 2001-2004 г. Използваната статистическа информация е събирана и обработвана по изискванията на европейската статистическа служба и отразява надеждно настъпилите регионални и производствени промени в българското селско стопанство като цяло и в частност в отделните NUTS-2. През периода на наблюдение е регистриран ръст в производството на маслодайни култури, по-специално това увеличение се отчита най-изразено при слънчогледа и при рапицата. Като тревожна и неблагоприятна може да се окачестви трайно установената тенденция за разширяване на необработваемите в страната площи. В последната година на периода техният размер превишава този, който официалната статистика отчита през първата година на наблюдение. Това е резултат от избрания начин на възстановяване на поземлената собственост в нашата страна и от произтичащите затруднения при създаването и функционирането на нови земеделски стопански и производствени единици.

35. **Йовчевска, Пл.** (2004). Анализ и оценка на регионалните производствени структури в земеделието. Макроикономически показатели за връзката на регионалните производствени структури с макроструктурата на растениевъдството. Тенденции за изменение по макрорайони. с. 7-14. Перспективни регионални производствени структури в растениевъдството. с. 29-45. Съавт. Г. Кьосев. В: *Регионално преструктуриране на аграрното производство в България*. С. НЦАН. ИАИ. с. 60.

**Резюме:**

В условията на дълго продължилата поземлена реформа и произтичащото от това затруднено организационно преструктуриране на земеделието, въпросът за използването на агроекологичния потенциал отново става актуален. Регионалните производствени структури на растениевъдството се отдалечават и стават неадекватни по отношение равнището и производствения потенциал на съответните агроекологични ресурси. Това е наложително да се вземе предвид при включване в оборот и на неизползваната земя, която достигна висок дял от обработваемите земи, както средно за страната, така и по макрорайони. Крайният резултат е влошаване както на структурата на селскостопанското производство, така също и понижаване на

натуралните и на стойностните икономически показатели от земеделската дейност у нас.

## Научни статии

### Самостоятелни

36. **Йовчевска, Пл.** (2016). Ефект от приложението на схемите за обвързано с производството подпомагане. *Икономика и управление на селското стопанство*. Бр. 2-4. с. 64-69.

### Резюме:

Цел на статията е да се открият ефектите от приложението на схемите за обвързано с производството подпомагане. Промяната в общностната земеделска политика в България още в първата година повлиява благоприятно т.н. „уязвими сектори“. Променената финансова рамка още в първата година оказва позитивно влияние върху стопанската среда на подотраслово и на секторно ниво.

Предмет на анализ са регистрираните промени на подобряване както при натуралните, така при стойностните икономически показатели. И в трите т.н. „чувствителни сектора“ на първичния отрасъл, по-специално – в подотрасъл „Животновъдство“, в сектор „Многогодишни плодови и ягодови насаждения“ и в сектор „Зеленчуци“, още в първата година на целевото подпомагане се отчитат съществени подобрения. Общностната земеделска политика е механизъм за уеднаквяване на условията за функциониране на селското стопанство във всички 28 държави членки на ЕС. Условията в отделните страни се различават не само по географски признак, но и по социално-икономически условия, по културни стандарти на хранене и други фактори, които повлияват общо върху стопанската среда, в която функционират стопанските агенти в отделните държави на общността. България има сравнителни предимства и уникални агроекологични условия за производство на животинска продукция, на плодове и на зеленчуци. За подпомагането им е нужна подкрепа не само по всички допустими схеми и мерки по линия на общоевропейските фондове. Необходима е и националноотговорна политика от оторизираните за управлението на селското стопанство административни органи, както и подкрепа от местните власти, за да се реализира потенциалът на това производство. Съществуващите синергийни възможности от комплексно подпомагане през текущия програмен период могат да се трансформират в реални ползи и да доведат до ускорено преодоляване на част от регистрираните дисбаланси в българското земеделие и стабилизиране на производството в т.н. „уязвими сектори“. Данните от отдел „Агростатистика“ още в първата година от приложението на схемите за обвързано с производството подпомагане красноречиво показват положителните резултати и ефекта от променената политика.

37. **Йовчевска, Пл.** (2015). Уязвими сектори в българското селско стопанство: ефект от ОСП 2007-2013 г. *Икономика и управление на селското стопанство*, 60, № 3, с. 3-11.

### Резюме:

Цел на статията е да се регистрират някои резултати от приложението на първия програмен и бюджетен период на общностната земеделска политика в България и

проявлението на т.н. „уязвими сектори“. Въпреки общо положителното влияние, което ОСП 2007–2013 г. оказва върху стопанската среда в отрасъл „Селско стопанство“, на подотраслово и на секторно ниво се регистрират съществени структурни промени.

Предмет на анализ са настъпилите дисбаланси в първичния отрасъл и, по-специално, в подотрасъл „Животновъдство“, в сектор „Многогодишни плодови и ягодови насаждения“ и в сектор „Зеленчуци“. Общата продукция е стойностният икономически индикатор, който отчита съществен спад в производството. Животновъдството, производството на плодове и на зеленчуци се класифицират като уязвими (чувствителни) сектори, затова при приложението на ОСП 2014+ ще бъдат подпомагани целево. България има сравнителни предимства и уникални агроекологични условия за тези производства. За подпомагането им е нужна подкрепа по всички допустими схеми и мерки. Синергийните възможности от комплексното подпомагане през текущия програмен период биха довели до преодоляване на част от регистрираните дисбаланси в българското земеделие и стабилизиране на производството в т.н. „уязвими сектори“.

38. **Йовчевска, Пламена** (2015). Земеползването в системата на поземлените отношения. *Икономика и управление*, 11, с. 77-86. /**Yovchevska, Pl.** (2015). Land use in the system of the land relationships. *Economics and Management*, 11(2), 77-86./

#### **Резюме:**

The aim of the article is to mark some tendencies in the development of the land use and the land relationships in Bulgaria. In Bulgaria the transformation in the 90s in was affected by political reasons. “Natural restitution” was chosen for the agriculture. The fragmentation of the land ownership proceeded further. This process negatively affected the model of the land use and resulted in the bipolar agriculture. Many small farms are taking care of a small part of the agricultural land. On the contrary small number of big farms are cultivating extremely big areas. Structural changes with unbalanced character are occurring in agriculture after joining of the EU 27. The share of the crops and technical cultures is expanding at the expense of the growing of fruits, vegetables and livestock. They are supported as sensitive branches in the framework of the CAP 2014+. This problem is a consequence of the Bulgarian land use and reflects the undeveloped relationships typical for the Bulgarian agriculture.

39. **Yovchevska, Pl.** (2015). Organic production: an opportunity for the family farmers and small producers in Bulgaria. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, 21, № 6, pp. 1123-1127.

#### **Резюме:**

The changes of the living environment caused by the more and more accelerated, even irreversible depletion of resources, the climatic changes leading to frequent harvest compromising have turned into existential problems of the world in process of globalization. The response of the scientific community is integrated in some policies, oriented to the ecologic production. Organic production has become a norm. It is recognized as a technological solution having friendly attitude to the environment. The society is ready to support agricultural producers. The demand of organic and local products continues to increase. UN declared 2014 as

international year of the family farming. This report target is to present the representative results from an empiric sociologic research, led in Bulgaria in 2010 and 2012, on regional and national level. The analysis of questions related to the new CAP greening, to the land resource and to the future intentions reveals a synergic sustainability between the farmers' intentions and the policies oriented to the environment protection and the climatic changes mitigation.

40. **Йовчевска, Пл.** (2014). Структурни промени в сектор Зърнени култури на българското растениевъдство (след прилагането на Общностната земеделска политика). *Икономика и управление*, 10, № 1, с. 34-43.

**Резюме:**

Анализът на структурните промени се изгражда на базата на информация, обхващаща период от 12 години. Резултатите в края на изследвания период отчитат ръст на зърненото производство в дела на създадената обща продукция от подотрасъл растениевъдство. През 2012 г. половината от общата продукция в растениевъдството е с произход от сектор зърнени култури. Това се дължи на почти идустриализираното производство вследствие високата усвояемост на финансов ресурс от европейските фондове за подкрепа на отрасъл селско стопанство. През новия програмен период от приложението на общностната земеделска политика ОСП 2014+ се предвижда съществена подкрепа в посока екологизация на производството. Предвидените мерки за диверсификация на културите и други „зелени“ мероприятия ще способстват за възстановяване на производства, за които България има сравнителни предимства, сред които производството на плодове и зеленчуци.

*Ключови думи:* сектор зърнени култури, структурни промени, растениевъдство, България, ОСП

41. **Йовчевска, Пл.** (2013). Влияние на Общата селскостопанска политика върху цената на земята и арендата в България. *Икономика и управление*, 9, № 3, с. 2-10.

**Резюме:**

The aim of the article is to make a quantitative assessment of the impact of the Common Agricultural Policy on the price of the land resource and on the price for lease of land. Data from the national statistic survey done during the period 2010-2012 under the European Commission's methodology as well as data of SFA-PA are used in this study. The results indicate substantial rise of the price of land. During the three years period of observation the price of the land has doubled in the regions with biggest proportion of areas declared for support and biggest direct payments for areas (North and Central-North Region). Those results reveal possibilities for achieving of synergic effects between European and National policies, which is on the one hand helpful for resolving of the problems of the land use and the land tenure in Bulgaria and on the other hand – for increasing of the well-being of the population.

42. **Йовчевска, Пламена** (2012). Екологичният код на новата ОСП и българският селскостопански производител. *Икономически изследвания*, 21, № 3, с. 25-34. *С импакт фактор*

**Резюме:**



*Представени са резултати от ЕСИ „Екологичната култура на българския селскостопански производител“, проведено на територията на област Благоевград през 2010 г. Те са представителни за селскостопанските производители от региона, който се характеризира с дребноплощно производство. Те показват висока екологична култура на респондентите и нагласите им за бъдеща стопанска активност, което е сериозен потенциал за ефективно усвояване на новата бюджетна и референтна рамка на ОСП, влизаща в сила от 1 януари 2014 г.*

43. **Йовчевска, Пламена** (2011). Екологичната култура на българския селскостопански производител - конкурентно предимство в новата ОСП. *Икономика и управление на селското стопанство*, 56, № 3-4, с. 152-158.

#### **Резюме:**

Статията предоставя резултати от емпирично социологическо изследване, проведено през 2010 г. на територията на област Благоевград. Резултатите са представителни за селскостопанските производители от региона, който се характеризира с дребноплощно производство. Високата екологична култура на респондентите, регистрирани от ЕСИ, и нагласите им за бъдеща стопанска активност са потенциална възможност и конкурентно предимство за успешно прилагане на новата бюджетна и референтна рамка на ОСП, влизаща в сила след 2013 г. Резултатите показват, че в този регион има устойчиво съответствие между природни ресурси и земеделска активност. Това е съществено условие за съхраняване на екологичното равновесие, на ландшафта, за хранителната сигурност и качеството - основни изисквания към производителите, произтичащи от последните промени в най-старата общностна политика - ОСП.

*Ключови думи:* емпирично социологическо изследване, екологична култура, дребноплощно производство.

44. **Йовчевска, Пламена** (2008). Българската природа в НАТУРА 2000. *Понеделник*, 11, № 3-4, с. 24-36.

#### **Резюме:**

Научният критерий, който е в основата на изграждането на екологичната мрежа Натура 2000, е потвърждение на отговорностите, които има *Homo sapiens* за съхраняване на жизнената среда на Земята. Грижите за заобикалящата ни природа и за опазване на изграждащото я биоразнообразие, цел на европейската екологична мрежа, са в духа на теорията за устойчивото развитие. В тази връзка, отговорностите на нашата страна са изключително големи и произтичат от богатото биологично разнообразие както на видово, така и на ниво местообитания. Според научни критерии, повече от една трета от територията в България отговаря на условията за включване в европейската екологична мрежа Натура 2000.

*Ключови думи:* Натура 2000, биоразнообразие, българска природа

45. **Йовчевска, Пламена** (2006). Мултифункционално земеделие и регионално развитие. *Икономика и управление*, ЮЗУ, Благоевград, 2, № 1, с. 2-8.

## Резюме:

The aim of this article is to find the genesis of the connection between multifunctional agriculture and regional development and also the actuality of their interconnection. The multifunctionality of the agriculture is given by the branch's role in production of the essential agricultural products for both individuals and the society, its significance in preserving the environment, diversification of the production, safeguarding of the cultural identity, of the landscape etc. All these quantity characteristics of the multifunctional agriculture determine not only its place in the economy of the rural areas, but also its considerable impact on the national economy.

## Колективни

46. Попов, Румен, Божидар Иванов, **Пламена Йовчевска**, Минка Анастасова, Нона Маламова, Емилия Соколова, Антон Митов (2013). Общата селскостопанска политика и развитие на селските райони в България. *Икономика и управление на селското стопанство*, 58, № 5-6, с. 69-80.

## Резюме:

Селските райони в ЕС се различават съществено по отношение на нивото и тенденциите на развитие. За да се установи къде се намират българските селски райони в своето развитие, в сравнение с тези в другите страни - членки, са използвани изходните показатели от началото на програмния период - 2007 г. Данните показват, че България е сред страните с най-голяма заетост в първичния сектор, най-висок дял на БДС, създадена от него, а доходите на човек от населението са 2-3 пъти по-ниски от средноевропейските. Констатиран са много големи разлики в нивата на доходите в преобладаващо селските и преобладаващо градските райони.

Основната цел на изследването е да се анализира влиянието на ОСП и по-конкретно на ПРСР за подобряване на икономическото и социално състояние на селските райони. Акцентът се поставя върху оказаното въздействие от мерки по ПРСР върху приоритетните области като: повишаване на заетостта и квалификацията на заетите, доходите, добавената стойност, подобряване качеството на живот и др. В самото изследване са използвани официални данни, отразяващи състоянието на социално-икономическата действителност в селските райони, а също и резултати за изпълнението на ключови мерки от ПРСР. Тези данни са допълнени и от анкетна информация, събрана чрез теренни проучвания сред потенциални бенефициенти в селските райони. Анализът сочи все още силна зависимост на икономиката на селските райони от земеделието (плюс горското стопанство, лова и риболова). Ниската производителност на труда на тези сектори и необходимостта от модернизация ще доведат до увеличаване на безработицата. Дилемата да се осигурят достатъчно нови работни места или загубата на значителна част от младите квалифицирани жители има един единствен отговор - диверсификация на стопанската дейност и производство на селскостопански продукти с висока добавена стойност.

47. Маламова, Нона, Диляна Митова, Цветана Ковачева, **Пламена Йовчевска**, Божидар Иванов, Изиде Петрова, Петър Кировски, Десислава Тотева (2013).

Ефекти от прилагането на ОСП върху развитието на селското стопанство и ХВП в България. *Икономика и управление на селското стопанство*, 58, № 5-6, с. 14-27.

#### **Резюме:**

Цел на доклада е оценка на влиянието на ОСП и промените в българското селско стопанство и хранително-вкусова промишленост след присъединяването на България към ЕС през 2007 г. Анализът се прави на отраслово, подотраслово и секторно ниво. Проследяват се натурални и стойностни показатели и се открояват промени в растениевъдството, животновъдството и ХВП. Очертава се общото влияние на ОСП, анализира се и действието на отделни мерки и механизми върху производствената и продуктова структура, икономическите резултати, конкурентоспособността и участието на селското стопанство и ХВП във външнотърговските потоци на страната. Идентифицират се някои проблемни места при прилагането на европейските схеми за финансово подпомагане и се открояват определени фактори за подобряване влиянието на ОСП върху селското стопанство и ХВП. На тази основа са разгледани възможности за засилена подкрепа и целево развитие на отделни подотрасли и сектори през новия програмен и бюджетен период 2014+.

48. Мантарова, Анна, **Пламена Йовчевска** (2012). Традиционно и модерно в екологическата култура на българина. В: *Българските национални ценности. Статика и динамика в евроинтеграционния процес*. ИИОЗ – БАН, София, с. 340-350.

#### **Резюме:**

Налагането на екологическа парадигма в ОСП е основа, която позволява на селскостопанския отрасъл да отговори на всички предизвикателства, залегнали в стратегията „Европа 2020“. Селскостопанското производство не трябва да нарушава баланса в екосистемите, трябва да способства за намаляване загубата на биоразнообразие, да опазва околната среда и съответно, да произвежда екологично чиста храна, при съхранен ландшафт и природа. Основна роля в това отношение имат продуцентите на селскостопанска продукция. На базата на проведено емпирично социологическо изследване се осигурява съществена информация за нагласите на производителите на селскостопанска продукция към използване на екопрактики. Устойчивостта на селскостопанското производство среща категорична подкрепа. Над 70 % от анкетираните при дребноплочното земеделие и над 60 % при регистрираните земеделски производители заявяват, че за тях е по-важно да запазят качеството на земята в бъдеще, отколкото да получат повече реколта през текущата година. Тази информация е съществена и показва висока екологична култура на производителите. Последната е предпоставка за продължаване на традиционни практики с по същество екологично съдържание, каквато е сеитбооборотът, който позволява получаване на добри добиви без претоварване на почвата с торове. Регистрирана екокултурна насоченост предполага интерес към усвояване нови практики, стимулирани с мерките за подкрепа на ОСП, както и за продължаването им и след изтичане на срока за подпомагане.

49. **Йовчевска, Пл.,** Вергиния Гайдарска, Йовка Попова (2010). Екологическа парадигма на Общата селскостопанска политика. *Животновъдни науки*, 57, № 4, с. 3-8.

Резюме:

Най-широкоформатният общностен регламент на Европейския съюз - Общата селскостопанска политика (ОСП), има половинвековна история. В трудните следвоенни години ОСП е инструмент, създаден, за да гарантира продоволствената сигурност на Общността. Тази цел е изпълнена успешно и в края на миналия век Европа генерира сериозни излишъци от селскостопански продукти. Удовлетворените потребности и сериозното свръхпроизводство водят до преоценка на ценностите и налагат качествени промени в общностната аграрна политика. Във все по - глобализиращия се свят настъпват динамични промени, които провокират стария континент да предприема адекватни мерки в защита качеството на природните си ресурси, без които възпроизводственият процес в аграрния отрасъл би бил невъзможен. От подкрепа на досегашните количествени параметри от края на 90-те години на миналия век, подкрепата за селското стопанство се ориентира изцяло в полза на качествено нови екологични параметри. Промислите в ОСП са преориентирани към хармонизиране на човешката активност в отрасъла с устойчивото му и хармонично развитие с природния капитал като незаменен фактор за селскостопанско производство и императив за получаване на подкрепа за аграрния отрасъл.

50. Иванов, Божидар, Виолина Хаджиева, **Пламена Йовчевска** (2008). Насоки на развитие на животновъдството в периода на европейската интеграция. *Икономика и управление на селското стопанство*, 53, № 3, с. 35-42.

Резюме:

Целта на статията е да се разкрият насоките за развитие на подотраслите в животновъдството в периода до 2010 г., на база изследване на група от индикатори: количествени - потребление, търговия, цени, пазарна реализация, разходи за фуражи, производителност и качествени - квоти, субсидии, качество на животинските продукти, хуманно отношение, опазване на околната среда, здраве и болести, племенно-развъдна дейност и на база на тези индикатори се обосновават направените прогнози. Прогнозата за българското животновъдство до 2010 г. се оказва неоптимистична. Очевидно е, че то се нуждае от реформиране. Реформите ще отразяват не само нуждите на националния пазар, който изпитва остър недостиг на месо за преработка от ЕРД, свине и птици, но и на световните тенденции и главно от условията на Общия пазар на Европейския съюз. Голямата надежда на производителите в животновъдството си остава членството на страната в ЕС и прилагането на политиката на ЕС, за подпомагане на отрасъла, основно чрез втория стълб на ОСП в осите повишаване на конкурентоспособността (мерките за модернизация, полупазарни стопанства и млади фермери) и опазване на околната среда (агроекологични мерки, планински и изостанали райони), както и влизането на страната в общия пазар с тенденции за изравняване на цените и нови нива на търсенето и предлагането, което може да се окаже положително.

*Ключови думи:* развитие, животновъдство, европейска интеграция.

51. Ковачева, Цветана, Изиде Петрова, Нона Маламова, **Пламена Йовчевска** (2007). Влияние на ОСП върху развитието на хранителната индустрия в България. *Икономика и управление на селското стопанство*, 52, № 3, с. 31-41.

#### **Резюме:**

В статията са представени резултати от изследване, имащо за цел да проучи механизмите на европейската политика в основните сектори на хранително-вкусовата промишленост у нас и разкрие влиянието от прилагането им върху развитието на производството и пазарите в тях след присъединяването на България към ЕС. Изследването обхваща няколко основни сектора за производство на храни: месо и месни продукти, мляко и млечни продукти, производство на фуражи и производство на вино. Прилагането на принципите и механизмите на ОСП създава различни възможности и ограничения за развитието на секторите на ХВП. Разширяват се възможностите за развитие на някои от секторите на месодобивната и месопреработвателна индустрия. Очаква се високата себестойност на произвежданите промишлени фуражи да повлияе върху себестойността на произвежданото месо да доведе до свиване на производството. В следващите няколко години птицевъдството ще бъде сериозен потребител на промишлено произведени фуражи и обеми, предназначени за отрасъла, ще се увеличават.

*Ключови думи:* хранителна индустрия, производствени квоти, механизми на ОСП.

52. Стоянов, Никола, Виолина Хаджиева, **Пламена Йовчевска**, Божидар Иванов, Атанас Русенов (2007). Състояние и очаквани промени в животновъдството в условията на Общата селскостопанска политика на ЕС. *Икономика и управление на селското стопанство*, 52, № 3, с. 42-50.

#### **Резюме:**

Пълноправното членство на Р България в ЕС от началото на 2007 г. постави аграрния ни отрасъл, в т. ч. и животновъдството в нова, по-благоприятна от досегашната среда на функциониране и развитие, базирана на общата аграрна политика на съюза (ОСП). Страната е с доказани, макар и непълно използвани възможности за високо-производително, високотехнологично и достатъчно ефективно животновъдство. Сегашното състояние на отрасъла е незавидно. Кризата, съпътстваща прехода към пазарно стопанство се оказва унищожителна за едростокното животновъдство и отчасти засегна дребностокното.

Колебанията на производството на животински продукти около определено ниво и ограничаването на неговия ръст е резултат не само на намаленото платежоспособно търсене, но и на несъобразената с интересите на производителите търговска политика до 2007 г., съществено различаваща се от ОСП. Необходимото повишаване на атрактивността на животновъдството за капитала и успешното решаване на многобройните му проблеми предстои да се осъществи с прилагането на ОСП. Ограниченията, свързани с обема на производството могат да насочат вниманието към повишаване на неговата ефективност и конкурентоспособност.

*Ключови думи:* Обща селскостопанска политика, животновъдство, състояние, промени, фуражно производство.

53. **Йовчевска, Пл.**, Вергиния Гайдарска (2007). Биогориво от животински продукти - елемент от мултифункционалността на селското стопанство. *Икономика и управление на селското стопанство*, 52, № 6, с. 41-43.

#### **Резюме:**

Целта на статията е да се потърси връзката между производството на биогориво от животински продукти и мултифункционалността на селското стопанство. Мултифункционалността на отрасъла произтича от ролята му за създаването на жизнено необходимите за отделния индивид и за обществото като цяло земеделски продукти и блага, от значението му за опазване на околната среда, диверсификацията на производството и др. Всички тези качествени характеристики на мултифункционалното земеделие определят не само мястото му в икономиката на селските райони, придвид променената философия на ОСП, но предопределят неговото съществено и значимо влияние за националната икономика.

*Ключови думи:* биогориво от отпадни животински продукти, мултифункционално земеделие, Обща селскостопанска политика (ОСП).

54. Кьосев, Георги, Никола Стоянов, **Пламена Йовчевска**, Минка Анастасова, Светла Бъчварова, Божидар Георгиев, Атанас Русенов (2005). Регионални аспекти в развитието на аграрното производство във връзка с присъединяването на страната към ЕС. *Икономика и управление на селското стопанство*, 50, № 5, с. 7-14.

#### **Резюме:**

В периода на преход към пазарно стопанство страната ни изостана от собствените си постижения, а дистанцията спрямо страните от ЕС се увеличава още повече. Равнището на средните добиви от основните земеделски култури за България е по-ниско спрямо страните от ЕС: при пшеницата - два пъти; при царевичката от два до пет пъти; при слънчогледа - два пъти; при тютюна - три, четири пъти; при гроздето - два пъти; при картофите - три, четири пъти. Средният млеконадой от 1 крава в България е по-нисък от този в страните от ЕС - 2-2,5 пъти. С течение на времето към влошеното използване на наличните ресурси се прибавя и влошаването на качествените им характеристики. Произвежданите при такива условия аграрни продукти струват скъпо, а това ограничава продажбите и увеличава несъответствието между силно намаленото платежоспособно търсене и предлагането на хранителни продукти. Намалената поради кризата инвестиционна активност свежда до минимум възможността за поевтиняване на производството на аграрни продукти по пътя на модернизацията. Остава само възможността за поевтиняване на производството на аграрни продукти чрез увеличаване на относителните дялове на районите с благоприятни условия. С реализацията на тази възможност се обясняват сравнително големите структурни промени в регионалното разположение на аграрното производство от 1989 г. досега. Резултатите от изследването дават основание да се твърди, че процесите в регионалното развитие на аграрното

производство в периода на присъединяването на страната към ЕС протичат под влияние на пазара. Близостта до големите пазари се очертава като изключително важна характеристика на местоположението на аграрното производство, свързана не само с величината на транспортните разходи, но и с формирането на пазарни ниши и разширяването на пазарните дялове, очертаващи перспективата за успешно развитие. Развитието на аграрното производство е затруднено от негативните изменения в числеността и възрастовия състав на човешките ресурси на регионите. Работната сила старее. Населението в трудоспособна възраст мигрира към районите с по-добри възможности за трудова реализация и начин на живот - към най-големите градове в страната, а в не редки случаи емигрира и в други страни. Увеличеният от държавата над 5 пъти бюджетен трансфер на финансови средства към земеделието след 2001 г. е вече недостатъчен. Необходимо е държавното подпомагане да се засили за да може земеделските производители да посрещнат високите изисквания на ЕС след 2007 г.

### **Доклади публикувани в сборници от международни и национални конференции**

#### ***Национални***

55. **Йовчевска, Пл.** (2016). Селото-устойчивост в режим на трансформация. В: Селото: общности и идентичности, трансформации и предизвикателства, Bulgaria Rusticana, Троян, Аля. с. 199-209.

#### **Резюме:**

The report presents an attempt to raise certain questions, whose answers are probably the emanation of the Bulgarian village. What is the reason for its sustainability, manifested and outlined particularly in transformation periods? In periods of crisis the village is a social buffer of the society. The sustainability of the village is outlined in the report through a series of indicators.

The roots of this process could be tracked in the three-unit chain: Man – nature - being. The contemporary rural community upgrades the etymological definition, identifying the village as a settlement whose population is engaged in agriculture. In support of the village sustainability thesis, the report undertakes to reveal the significance of the changes in CAP and its ecologization. The Man and his habitat are among the priorities of the XXIst century.

56. **Йовчевска, Пл.** (2015). Общата селскостопанска политика и българското селско стопанство: икономически възможности и социокултурни традиции. В: *Управление, ефективност, интеграция: в търсене на съвременни решения*, с. 65-75. ISBN 978-954-392-323-6



## Резюме:

*The aim of the report is to indicate some changes taking place as a consequence of Bulgaria's accession to the European Union. The results of applying Bulgaria's first Multiannual Financial Framework indicate that 6% of the agricultural producers receive 80% of the direct payments. According to the last Bulgarian Census, 70% of farms in the country cultivate up to one hectare of land. Half of those small farms are engaged in stock-breeding, 30% - in plant-breeding and the rest are engaged in mixed farming. The sector disbalances are increasing continuously. The proportion of crops with high stock market realization (grain and oil) is increasing. At the same time disbalances are observed in the nutritious verticals. The proportion of grain sector in the Gross Domestic Product is increasing significantly. This is due, beyond any doubt to Bulgaria's serious comparative advantages in the grain production. At the same time the share of pork production (which is the main grain consumer) in the Gross Domestic Product of the country has fallen to a negligible minimum. The significance of the above mentioned 8*

*results stems from the applied new CAP 2014+. Taking into account some of the social and cultural traditions and the taking of economically motivated decisions will contribute to an increased effect from supporting Bulgarian agriculture and it's synchronization with the aims of Europe 2020.*

57. Котева Н., Д. Николов, **Пл. Йовчевска**, М. Анастасова-Чопева, П. Кировски, М. Младенова. (2015). Оценка на развитието на уязвимите сектори в българското земеделие. с. 35-49. В: Агробизнесът и селските райони – настояще и бъдеще. 455 с. Икономически университет Варна 2015 г.

## Резюме:

Въпреки, че и животновъдството и овощарството и зеленчукопроизводството изпитват съществени трудности при адаптирането си в новата стопанска конюнктура след 2007 г., анализът на крайните икономически резултати показва, че след 2011 г. секторите за производство на плодове и зеленчуци са изключително затруднени да развият своя икономически и производствен потенциал. В променената икономическа среда те нямат ресурс да неутрализират влиянието на непредсказуеми природно-климатични условия, да устояват на конкуретния натиск на силно субсидирани стоки, да реагират на промени в изкупните цени и в цените на средствата за производство. Почти компрометираната реколта през 2011 г. оказва трайно негативно влияние върху отрасъла. Това води до маргинализиране на българското производство на плодове и зеленчуци и до незадоволително състояние на основни сектори на подотрасъл животновъдство.

58. **Йовчевска, Пл.** (2014). Българското село – идеал и политика. В: *Дългото пътуване към селото*, Bulgaria Rusticana, Троян: Аля, с. 200-219.

## Резюме:

Цел на настоящия анализ е открояване на някои мотиви и определяне на тенденциите при завръщане на село. Вътрешната миграция в посока към селските селищни системи може да бъде провокирана от идеалистични представи, прагматични подбуди на индивида и политически решения на европейското общество, които се успоредяват и резултат в осъзнат избор за завръщане на село. Новият програмен и бюджетен период на Общата селскостопанска политика (ОСП) 2014—2020 е отговор на



Стратегията „Европа 2020. Зелена, интелигентна, на всички“. В духа на предстоящи промени, в посока подкрепа на малки стопанства, екстензивни и екологични производства, в доклада се анализират някои резултати от първия етап от прилагането на общностната земеделска политика в българското селско стопанство.

59. **Йовчевска, Пламена** (2008). НАТУРА 2000 – възможност за устойчиво развитие на селските райони. В: *Мобилност, уязвимост, устойчивост*. Троян : Аля, с. 199-209.

#### **Abstract:**

The principle of the circular restoration of resources is in the basis of the theory of sustainable development. Natura 2000 is the biggest European initiative for encouraging the sustainable development through protection of the biodiversity in regions with preserved nature. The European ecologic network represents a source of potential possibilities for development of the rural areas. This is an important factor for Bulgaria, as 35 % of its territory is included in Natura 2000 and ensures additional means of living for the people in the protected places. The guaranteed financial compensation as a result from the imposed restrictions on the economic activity in the ecologic network is a pledge for the sustainable development and preservation of the biodiversity.

Natura 2000 educates us how to “encash” some of the nature’s positives and how to be able to derive benefits, in future generations’ interest.

*Keywords: Natura 2000, sustainable development, rural areas, biodiversity*

#### **Международни**

60. Anastasova-Chopeva, M., Nikolov, D., & **Yovchevska, Pl.** (2015, October). Farmers’ Adaptation: What Factors Affecting Agricultural Innovations?. In: *147th Seminar, October 7-8, 2015, Sofia, Bulgaria* (No. 212249). European Association of Agricultural Economists. <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/212249/2/Chopeva.pdf>

#### **Резюме:**

This paper addresses the question: which factors influence a farmer’s decision to adopt an innovation. A basic prerequisite for improving the competitiveness and sustainable development of farms is the degree of implementation of innovations in their activities. The aim of the paper is to present the results on the socio-demographic and economic profile of the innovative groups in

agriculture and innovation intentions underlying factors. The results have been obtained from the achievement of the project “Agricultural Innovations Management” in the Institute of Agricultural Economics, led by prof. dr. D. Nikolov (IAE, 2013-2014). The research question is related to the analysis of the specifics of farmers and reflects the innovative potential and demand factors influencing the behaviour of innovative farmers in rural areas.

61. **Йовчевска, Пламена**, Храбрин Башев, Диляна Митова, Красимира Кънева, Иван Боевски, Божидар Иванов, Десислава Тотева, Антон Митов (2015). Състояние на агро-екоуправлението в България. В: *Промени и перспективи в селските райони и в селското стопанство в България, Полша и други страни от ЕС*. София : Авангард Прима, с. 109-134.

**Резюме:**

The rapport presents analysis of results from field surveys among the main participants in eco-management in Bulgarian agriculture – farmers and their organizations, owners of agricultural resources, businessmen, inhabitants of rural areas, groups per interest, representatives of the local authority and agricultural administration, experts. Analysis of results from representative sociologic research has been presented, along with empiric data of national and regional character.

*The report's purpose* is, on the base of the results of this research, to identify the state of agro- eco- management in Bulgaria and to give argumentative propositions for its improvement. The research is a part of scientific project “Eco-Management in Agriculture”, assigned from Agricultural Academy and running in the period 01.01.2013–31.12.2014 г. The elaboration applies a multidisciplinary approach, combining economy, sociology, law, policy, behaviour practices etc. The report presents the state of eco-management in the first stage of the CAP implementation in Bulgaria and assesses the impact of green measures, previewed in CAP 2014+. Using the holistic approach, analysis, assessment and propositions have been made, for improving the eco-management system in Bulgarian agriculture.

62. Иванов, Божидар, **Пламена Йовчевска**, Румен Попов, Минка Анастасова-Чопева, Нона Маламова, Емилия Соколова, Васил Стойчев, Атанаска Джоджова (2015). Квантифициране на икономическите и социалните ефекти от ОСП през новия програмен период. В: *Промени и перспективи в селските райони и в селското стопанство в България, Полша и други страни от ЕС*. София : Авангард Прима, с. 81-92.

**Резюме:**

Since the beginning 2014, the new CAP policy is in force, which drives different impressions and expectations. Although, the full implementation of the Regulations and rules is not in place, analysis on the eventual effects and feasible outcomes from the new framework and schemes is already done. Along with the preparation and implementation of the new regulations, many lessons should be learned from the previous program period, in order to avoid mistakes and adverse consequences.

The main goal of the study is quite broad and tackles different issues as implementation of the new schemes for direct support, impact of support policy on the land price and rent, the contribution of subsidies in the rural households' incomes. The purpose is to evaluate and

analyse the importance of the I and II Pillar for the evolution of Bulgarian agriculture and rural areas, exploring the outcomes and elicited effects from the previous program period to transpose and occur in the future.

The authors are researchers in the Institute of Agricultural Economics – Sofia (IAE) and the paper is inspired on the study project with an identical title to the paper, commissioned by the Agricultural Academy to the team led by prof. Rumen Popov and running in the period 2013–2014.

63. Котева, Нина, Румен Попов, Нона Маламова, **Пламена Йовчевска**, Мимоза Младенова, Диляна Митова, Красимира Кънева, Божидар Иванов, Петър Кировски, Десислава Тотева (2015). Структурни промени в аграрната сфера. В: *Промени и перспективи в селските райони и в селското стопанство в България, Полша и други страни от ЕС*. София : Авангард Прима, с. 55-67.

#### **Резюме:**

The problem of restructuring in agricultural area is extremely comprehensive and has multidirectional character – contradictory trends occur in different sub-sectors, sectors and food chains.

The research is complex and the different directions are characterized by their own specificity:

- The ongoing production, processing and market changes have been outlined in crop growing and in livestock-breeding;
- The trends of farms' restructuring have been indicated;
- The processes of restructuring of the food industry have been analyzed, in general and sector perspective.

64. **Йовчевска, Пламена** (2015). Българската земеделска земя и ОСП: ликвидна стока в нова икономическа среда. В: *Аграрната икономика в подкрепа на земеделието*, София : ИАИ, с. 219-228.

#### **Резюме:**

С настоящото изследване си поставяме за цел да направим опит за анализ на промените в пазара на земя у нас, както и на цената за наем на поземления ресурс при приложението на общностната земеделска политика. За целта, използваме данни на НСИ от проведено сравнимо статистическо изследване, реализирано през 2010-2013 г. по единна методика в рамките на ЕС-27. Производствените отношения в първичния отрасъл са доминирани от стопанската конюнктура в системата на националното стопанство. Прилагането на ОСП, в условията на силно отворения характер на българската икономика, доведе до динамизиране на пазара със земеделска земя и до съществено повишаване на рентата като цена за използване на поземления ресурс. В резултат от новата икономическа среда, в периода 2010-2013 г., земята се превръща в ликвидна стока. Това придава на пазара характеристики на инвестиционен процес, поради влягане на все по-съществен финансов ресурс в пазара на основния производствен фактор - земята. Положителна роля в това отношение имат и високите нива на рентни плащания. Тези процеси са особено характерни за регионите, където е концентрирано производство на търсени борсови стоки.

Данните за цената на земята и рентата по бонитетни балове и отглеждани култури са белег на ускоряване и съзряване на пазара на земя. Тенденцията е благоприятна за развитието на поземлените отношения и спомага за разрешаване на проблеми в земеползването и земеразделянето у нас, предизвикани от недалновидно проведената преди четвърт век „натурална реституция“.

*Ключови думи:* пазар на земеделска земя, рента, ОСП, ликвидност, бонитет

65. **Йовчевска, Пламена**, Храбрин Башев, Красимира Кънева, Диляна Митова, Иван Боевски, Божидар Иванов, Десислава Тотева, Антон Митов (2015). Агро-екоуправление в България: политики и решения. В: *Аграрната икономика в подкрепа на земеделието*. София : ИАИ, с. 51-78.

**Резюме:**

В това изследване се прави характеристика на състоянието на агро-екоуправлението в България. Анализира се развитието на институционалната и правна рамка в Европейския съюз и в нашата страна. Оценяват се формите и ефективността на екоуправлението в земеделските стопанства. Следва оценка на администрацията и резултатността на управление на обществените агро-екопрограми. Състоянието и перспективите на биологичното земеделие в страната се проследява в динамичен порядък. Характеризират екопрактики в лозарския сектор на България. Имайки предвид значителното влияние на селското стопанство върху природната среда, актуалността на този проблем, размера на отделяните обществени средства, изследванията на политиките, формите, факторите и ефективността на екоуправлението трябва да се разширява и задълбочава. Такъв вид изследвания налагат тясно сътрудничество на всички заинтересувани от тематиката страни – изследователи, продуценти и реципиенти на екоуслуги и екопрактики.

*Ключови думи:* агро-екоуправление, биологично земеделие, екопрактики

66. Попов, Румен, Божидар Иванов, Нона Маламова, **Пламена Йовчевска**, Минка Анастасова-Чопева, Емилия Соколова, Васил Стойчева, Атанаска Джоджова (2015). Икономически и социални ефекти от ОСП през новия програмен период. В: *Аграрната икономика в подкрепа на земеделието*. София : ИАИ, с. 79-95.

**Резюме:**

Целта на изследването е комплексна и включва оценка на очакваните резултати от приложението на новата ОСП 14+ върху доходите на земеделските стопанства и на въздействието на субсидиите върху цената на земята и рентата, както и количествено измерване на влиянието на основните детерминанти върху равнището на потребление на селските домакинства в периода преди и след членството на България в ЕС. Доклада се представя резултатите от участието на българското селско стопанство в общото европейско икономическо пространство. Един от акцентите е направеният анализ на промените в цената за ползване и придобиване на поземлени ресурси в България. Очертават се тенденции, доминирани от избрания механизъм за подкрепа на българското земеделие по линия на европейското подпомагане и произтичащите от това тенденции за отглеждане преимуществено на култури със слята повърхност. Това води до повишено

търсене на земеделски площи за отглеждане на зърнено-житни и на слънчоглед, съответно до повишаване на цената на земята и на рентата в регионите, в които има благоприятни агроекологични условия за отглеждане на тези културни видове.

**Ключови думи:** ОСП, нов програмен период, социални ефекти, цена на земята, рента

67. Котева Нина, Румен Попов, Нона Маламова, **Пламена Йовчевска**, Мимоза Младенова, Диляна Митова, Красимира Кънева, Божидар Иванов, Петър Кировски, Десислава Тотева (2015). Преструктуриране на земеделието и хранителната промишленост. В: *Аграрната икономика в подкрепа на земеделието*. София : ИАИ, с. 29-50.

**Резюме:**

Проблемът за преструктурирането в аграрната сфера е всеобхватен и има разнопосочен характер – протичат противоречиви тенденции в отделните подотрасли, сектори и по хранителните вериги. Изследването е комплексно и отделните направления се характеризират със своя специфика:

- очертани са протичащите производствени, продуктови и пазарни промени в растениевъдството и животновъдството;
- посочени са тенденциите в преструктурирането на земеделските стопанства;
- анализирани са процесите на преструктуриране на ХВП в общоотраслов и секторен разрез.

**Ключови думи:** аграрна сфера, земеделие, ХВП, растениевъдство, животновъдство, земеделски стопанства, преструктуриране

68. Mantarova, Anna, **Pl. Yovchevska** (2012). Ecology in CAP and Bulgarian agriculture. In: Proceedings from the International scientific conference *“Identity in the Era of Globalization and Europeanization”*, 3-4 November 2011, Skopje, Macedonia, pp. 237-244.

**Резюме:**

В рамките на емпирично социологическо изследване е събрана информация, описваща различни аспекти на производствената практика от гледна точка на грижата за земята. Като цяло резултатите говорят за проява (особено в някои насоки) на висока екологична култура на производителите на селскостопанска продукция в област Благоевград.

Преобладаващата част – 57,7% от респондентите твърдят, че напълно се съобразяват с качествените характеристики на земята при избор на културата, която ще отглеждат. Към тази група можем да добавим и отговорилите „по-скоро да”, които са почти 35 %. Сумарно, земеделските производители, за които водещи са качествата на основния агроекологичен ресурс са над 92%. Отговорилите отрицателно – „по-скоро не” и „изобщо не” съставляват по-малко от 8 % от попълнените анкетата.